

УДК: 343.98: 343.34: 342.9

DOI: <https://doi.org/10.32366/2709-9261-2021-1-1-100-106>

Комісаров Микола Леонідович,
кандидат юридичних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України, м. Кривий Пір)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6828-7974>

Комісарова Наталя Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України, м. Кривий Пір)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6895-6891>

УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ

У статті розглянуто проблемні питання обігу, класифікації та експертного дослідження зброї. Пропонуються підходи до законотворчості в частині регулювання обігу зброї в державі з урахуванням сутнісного розуміння такого надбання людської цивілізації, як зброя. Розглядаються критерії, що могли б стати основоположними, базовими під час створення та вдосконалення законодавства щодо обігу зброї, та проводиться аналіз чинної в Україні нормативно-правової бази стосовно питань адміністративно-правового та кримінально-правового забезпечення цієї діяльності. Детально аналізуються статті Кримінального кодексу України, які, з одного боку, убезпечують громадян від протиправних посягань на них із використанням зброї, а з іншого боку, унеможливають право законслухняних громадян реалізовувати положення Конституції України щодо захисту свого життя та здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань, які можуть статися за умови порушення згаданих норм.

Ключові слова: зброя; вогнепальна зброя; законодавство щодо зброї; конституційні права громадян.

Постановка проблеми. Конституція України визначає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. Обов'язок держави – захищати життя людини. Разом з цим кожен громадянин має право самостійно захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань [1]. І якщо «державний захист» має визначені юридичні межі та механізми, то захист «особистий» – категорія досить дискусійна і потребує детальної розробки.

Автори статті пропонують підходи, що дозволять збалансувати державні інтереси та інтереси громадян у частині забезпечення гарантованих Конституцією громадянських прав та забезпечення правопорядку в державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання належного врегулювання обігу зброї в Україні досліджується з часів набуття Україною незалежності. Аналіз результатів цього дослідження дає підстави стверджувати, що, з одного боку, законодавча база щодо законного обігу зброї серед населення недостатньо розроблена, а з іншого, що чинна нормативна база щодо обігу зброї та конструктивно схожих з нею виробів має певні прогалини, якими користуються громадяни як для компенсації незабезпечених державою конституційних гарантій, так і для відвертого порушення закону. Це підтверджується увагою до окресленої проблематики таких дослідників, як С. В. Діденко, В. В. Шаблистий, О. М. Бокій, І. В. Васильєв, С. П. Параниця, А. В. Кофанов, М. В. Салтевський, О. С. Соколов, Д. Ю. Гамов, І. В. Ігнат'єв та інших.

Метою цієї статті є узагальнення експертного та наукового досвіду щодо обігу зброї, а також формування понятійного та смислового критеріїв, що мають бути покладені в основу українського законодавства про зброю, збалансовано забезпечуючи інтереси громадян і держави.

Виклад основного матеріалу. У всі часи найбільш ефективним засобом особистого захисту була зброя, яка, фактично, стала інструментом розвитку людства. Культура поводження зі зброєю, сформована за минулі століття у світі, по-різному відобразилася в наявних правових системах – від закріплення в конституціях [2] до відвертого занепаду.

В українських реаліях у вирішенні питання щодо вільного володіння громадянами зброєю акцент робиться на кримінально-правових заборонах. З огляду на потенційну небезпечність зброї для життя та здоров'я громадян, це цілком зрозуміло й виправдано. Але з позиції реалізації законотворчими громадянами своїх конституційних прав на самозахист це питання не є закритим. До того ж слід розуміти, що під час створення механізму законного обігу зброї (усіх класів та типів) серед населення кримінально-правові заборони щодо її незаконного обігу мають бути обов'язковими.

Наразі регуляторна функція держави з цього питання зводиться до декількох статей у Кримінальному кодексі України (далі – КК України) та низки відомчих наказів та інструкцій, зокрема інструкції, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 21.08.1998 № 622 [3]. Тому наявний правовий інструментарій потребує вдосконалень, які, у свою чергу, повинні розглядатися як крок до прийняття Закону України «Про зброю»¹. Саме такий закон, разом із удосконаленим кримінальним та адміністративним законодавством України, створить механізми практичної ефективної реалізації положень статті 27 другого розділу Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина».

Запропоноване дослідження є черговою спробою авторів удосконалити кримінальне законодавство України в питанні протидії незаконному поводженню зі зброєю, а також сформулювати регуляторні засади законного її використання та обігу. Слід зауважити, що у статті мова йтиме переважно про вогнестрільну², холодну та інші класи ручної чи зброї індивідуального використання. Охопити ж усі види зброї не дозволяє формат роботи.

Почнемо з кримінального законодавства, яке містить низку кримінально-правових заборон щодо обігу зброї серед населення без встановленого на те законом дозволу. Ці заборони містяться у статтях 262, 263, 263-1. І хоча правники тлумачать термін «закон», що є в тексті зазначених статей, у широкому розумінні цього слова (як весь спектр нормативно-правових актів щодо обігу зброї від відомчої інструкції до Закону України), все ж хотілося б мати більш безальтернативний текст щодо закону у відповідних статтях та менш безальтернативний текст щодо власне класів, видів та типів зброї в певних частинах тих же статей.

¹ Наразі найактуальнішими законопроектами щодо обігу цивільної зброї є зареєстровані у Верховній Раді України Проект Закону №4335 від 06.11.2020 «Про обіг цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів до неї» та альтернативний Проект Закону № 4335-1 від 24.11.2020 «Про цивільну зброю та боеприпаси».

² Хоча в чинному законодавстві використовується термін «вогнепальна зброя», автори статті використовуватимуть термін «вогнестрільна зброя», вважаючи його більш семантично точним. Однак під час посилання на чинні норми права використовуватиметься термін «вогнепальна зброя», який є оригінальним для цих норм.

Зазначене та результати попередніх досліджень, присвячених «особливому» статусу гладкоствольної мисливської зброї, який передбачений, зокрема, ч. 1 ст. 263 КК України [4], спонукали авторів укотре проаналізувати згадану статтю.

У чинному КК України ч. 2 ст. 263 викладено в такій редакції: *«Носіння, виготовлення, ремонт або збут кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї без передбаченого законом дозволу...»* [5] (курсив наш. – М. К., Н. К.). Таке формулювання спричиняє низку запитань та уточнень, чого, з нашої точки зору, варто уникати в процесі нормотворення.

По-перше, законодавець визначає певні типи холодної зброї безпосередньо в тексті статті, що автоматично прирівнює будь-які кинджали, фінські ножі та кастети до холодної зброї. Однак, за чинною процесуальною процедурою, приналежність виробу до холодної зброї визначають судові експерти-криміналісти, і, що найважливіше, не всі кастети, фінські ножі та кинджали є холодною зброєю (макети, муляжі, сувеніри тощо).

По-друге, мова йде про дії, вчинені поза межами закону, зокрема нормативною базою, що регулює порядок отримання дозволу на поводження з певними типами та видами холодної зброї. Проте сьогодні, враховуючи розповсюдження більш досконалих та ефективних зразків зброї інших класів та типів (зокрема вогнестрільної), а також зважаючи на чималу кількість типів та видів власне холодної зброї, активно використовується лише незначна їхня кількість, переважна більшість з яких належить до мисливської зброї. Тож згадування в тексті статті кастетів, які належать до кримінальної (рідше військової) сфери обігу, є недоречним, тому що жоден підрозділ дозвільної системи в Україні не надасть дозволу на їхнє цільове використання.

Кожна норма права, що регулює суспільні відносини в певних сферах життєдіяльності людей, повинна будуватися логічно, виважено й мати редакцію, що виключає можливість альтернативних тлумачень. Зважаючи на це, було б логічно ч. 2 ст. 263 КК України викласти в такій редакції: *«Носіння, виготовлення, ремонт або збут холодної зброї без передбаченого законом дозволу...»* (курсив наш. – М. К., Н. К.). Запропонована редакція виключає суперечності та не потребує уточнень, а також є більш оптимальною з точки зору загальної побудови ст. 263 КК України, де ч. 1 має редакцію подібну до нами сформульованої, а саме: *«Носіння, зберігання, придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу...»*.

Звісно, надані пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства не вирішують згаданої вище проблематики, оскільки у співвідношенні «дозволено / не дозволено» щодо зброї переважає друга частина. Громадяни України мають право на придбання та використання незначної кількості з наявних класів та типів ручної зброї [6]. Мова йде про мисливську вогнестрільну (нарізну та гладкоствольну) зброю, холодну та пневматичну зброю.

Можливо, з огляду на відсутність нормативної фіксації однотипної класифікації ручної зброї в Україні, законодавець обмежився кримінальною відповідальністю за незаконне поводження лише з вогнестрільною (у тексті ст. 263 вогнепальною) та холодною зброєю, ігноруючи (або ототожнюючи з холодною зброєю) пневматичну та механічну металеву зброю.

Для впорядкування цього питання слід на нормативному рівні, а саме в Законі України «Про зброю», закріпити загальну класифікацію зброї, зокрема ручної, та

визначити правовий режим її обігу в державі. Основними класифікаційними підставами мають бути: цільове призначення зброї (включно зі способом виготовлення), спосіб доставки уражаючого елемента до цілі та джерело використаної для цього енергії.

Пропонуємо класифікацію ручної зброї за наведеними підставами.

За цільовим призначенням (курсив наш. – М. К., Н. К.) ручна зброя, на нашу думку, має поділятися на три групи:

1) зброя, призначена для ураження людини в умовах бойових дій, у ситуаціях захисту правопорядку правоохоронними структурами, під час індивідуального захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина. До такої зброї мають належати:

а) військова зброя, тобто зброя, що стоїть чи стояла на озброєнні Збройних сил;

б) поліцейська зброя, що стоїть чи стояла на озброєнні державних чи муніципальних правоохоронних органів;

в) цивільна зброя (зброя самозахисту), що знаходиться у власності юридичних чи окремих фізичних осіб;

2) зброя, призначена для ураження звірів в умовах промислового чи спортивного полювання, – мисливська зброя;

3) зброя, призначена для ураження неживих цілей (мішеней) під час проведення спортивних змагань чи тренувань – спортивна зброя.

Слід розуміти, що наданий розподіл не виключає можливості використання зброї не за цільовим призначенням. Деякі зразки зброї за своїми тактико-технічними характеристиками можуть розглядатися одночасно в межах декількох цільових груп. Наприклад, автомати Калашникова і пістолети Макарова стоять на озброєнні як армії, так і поліції. Але це, найімовірніше, спадщина радянської уніфікації, ніж виважений підхід до забезпечення відповідних державних структур. За виваженого підходу створюються суто військові та суто поліцейські зразки зброї, бо і задачі, і функції в них різні.

Враховуючи *спосіб доставки уражаючого елемента* (курсив наш. – М. К., Н. К.) – снаряду чи безпосередньо зброї – до цілі ручна зброя має поділятися на:

1) контактну, котра є монолітним виробом і в момент її цільового використання знаходиться в руках виконавця;

2) дистанційну, що є сукупністю метального пристрою і снаряду, який власне й уражає ціль, або монолітний виріб, що метається у ціль на певній дистанції у результаті застосування до нього прямого м'язового зусилля.

Зазначені способи доставки уражаючого елемента до цілі реалізовані в таких історично сформованих класах ручної зброї, як холодна, механічна метальна, пневматична та вогнестрільна, основна відмінність між якими полягає у використуваному для ураження цілі *джерелі енергії* (курсив наш. – М. К., Н. К.).

Вогнестрільною зброєю (курсив наш. – М. К., Н. К.) вважається зброя, у якій для метання снаряду в ціль використовується енергія згоряння пороху чи речовини, що його замінює. Залежно від типу снаряда і ступеня його впливу на ціль зброя поділяється на:

1) зброю, призначену для механічного ураження цілі (живої або неживої) шляхом порушення її цілісності;

2) зброю, призначену для ураження цілі (живої) без порушення її цілісності шляхом передачі їй значної кількості кінетичної енергії снаряду з метою тимчасового виведення цілі зі стану активних дій.

Пневматичною (курсив наш. – М. К., Н. К.) вважається зброя, у якій для метання снаряда використовується енергія затверділого, стиснутого чи скрапленого газу.

Механічною металюною зброєю (курсив наш. – М. К., Н. К.) визнається зброя, у якій для метання снаряда використовується енергія пружної деформації певної частини металюного механізму.

Холодною (курсив наш. – М. К., Н. К.) вважають зброю, що призначена для ураження цілі в результаті прикладення безпосередньо до зброї прямого м'язового зусилля. На відміну від зазначених вище класів зброї, її конструкція, за незначним виключенням, не передбачає використання для ураження цілі снаряду.

Окремо слід акцентувати увагу на способі виготовлення зброї, який, як уже вказувалося, повинен розглядатися як невід'ємна складова під час визначення цільового призначення зброї. За цією ознакою зброя буває заводською, кустарною та саморобною. Остання, зокрема, створюється в результаті повного ненормативного циклу виготовлення шляхом ненормативної переробки заводської чи кустарної зброї або модифікації у зброю побутових виробів, схожих із нею за конструкцією. Досить часто в криміналістичній літературі саморобна зброя називається кримінальною, що, на наш погляд, є дискусійним питанням і потребує окремого дослідження. Проте саме спосіб виготовлення легітимізує або не легітимізує появу та обіг певної зброї.

З урахуванням наведеної класифікації, слід передбачити у КК України відповідальність за незаконне поводження не тільки з вогнестрільною («вогнепальною» у чинному КК України) та холодною зброєю, а й із пневматичною (калібром понад 4,5 і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду) та механічною металюною зброєю, яка є не менш небезпечною.

Для цього пропонуємо:

1. У ч. 2 ст. 263 КК України «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» в абзаці першому слова «виготовлення, ремонт» виключити.

2. Викласти ч. 2 ст. 263 КК України «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» у такій редакції: «*Носіння, придбання, передача чи збут пневматичної, механічної металюної та холодної зброї без передбаченого законом дозволу*» (курсив наш. – М. К., Н. К.).

Запропоновані нами зміни до тексту ст. 263 автоматично передбачають і зміну редакції статті 263-1 «Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв», якою було доповнено КК України лише у 2012 році та яка вже була змінена, зважаючи на приєднання України до Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності [7]. Тому вважаємо за необхідне:

1) назву ст. 263-1 викласти в такій редакції:

«Стаття 263-1. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної, пневматичної, механічної металюної та холодної зброї або фальсифікація, незаконне

видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв»;

2) унести зміни до тексту ч. 2 ст. 263-1 і викласти її так:

«2. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт пневматичної, механічної металевий та холодної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування – ...».

Відповідно чинні другу та третю частини ст. 263-1 вважати третьою та четвертою.

Висновки. Запропоновані нами зміни до кримінального законодавства в частині протидії незаконному поводженню зі зброєю та її незаконному виготовленню, попри згадані дискусійні питання та з урахуванням наведеної класифікації ручної зброї, повинні бути взяті за основу до відповідного розділу Закону України «Про зброю» і враховуватися в національному кримінальному та адміністративному законодавстві, що забезпечить створення дієвих механізмів реалізації норм Конституції України в частині захисту особою свого життя, здоров'я та майна.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 26.01.2021).
2. Конституція Сполучених Штатів Америки. URL: https://www.constituteproject.org/constitution/United_States_of_America_1992?lang=en&fbclid=IwAR3PBp5mJvlvb-Ajo_JuIIIRGjkuLkYKIFHAoJSPSEXmQyB7UCPJtSdpanW8 (дата звернення: 26.01.2021).
3. Наказ МВС від 21.08.98 № 622 «Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text> (дата звернення: 26.01.2021).
4. Комісаров М. Л., Пономарьова Т. І. До питання щодо «особливого» статусу гладкоствольної мисливської зброї, передбаченого ст. 263 Кримінального кодексу України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. Вип. 24. Том 4. 2014. С. 21–26.
5. Кримінальний кодекс України, стаття 263 із змінами, внесеними згідно із Законами України №270-В від 15.04.2008, №5064-VI від 05.07.2012. URL: <http://zakono.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 26.01.2021).
6. Постанова Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна», п. «а» додатку №2 «Спеціальний порядок набуття права власності громадянами на окремі види майна». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. № 35. Ст. 517. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2471-12> (дата звернення: 26.01.2021).
7. Закон України «Про внесення зміни до статті 263-1 Кримінального кодексу України у зв'язку з приєднанням України до Протоколу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності». URL: <http://zakono.rada.gov.ua/laws/show/228-18/para%5Fn5> (дата звернення: 26.01.2021).

References

1. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». VR Ukrainy [Constitution of Ukraine : Law of 28.06.1996 № 254k/96-VR. Database Legislation of Ukraine. VR of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 26.01.2021) [in Ukrainian].
2. Konstytutsiia Spoluchenykh Shtativ Ameryky [Constitution of the United States of America]. URL: https://www.constituteproject.org/constitution/United_States_of_America_1992?lang=en&fbclid=IwAR3PBp5mJvlvb-Ajo_JuIIIRGjkuLkYKIFHAoJSPSEXmQyB7UCPJtSdpanW8 [in Ukrainian].

3. Nakaz MVS vid 21.08.98 № 622 Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok vyhotovlennia, prydbannia, zberihannia, obliku, perevezennia ta vykorystannia vohnepalnoi, pnevmatychnoi, kholodnoi i okholoshchenoi zbroi, prystroiv vitchyznianoho vyrobnytstva dlia vidstrilu patroniv, sporiadzhennykh humovymy chy analohichnymy za svoimy vlastyviamy metalnymy snariadamy nesmertelnoi dii, ta patroniv do nykh, a takozh boieprypasiv do zbroi, osnovnykh chastyn zbroi ta vybukhovnykh materialiv [Order of the Ministry of Internal Affairs dated 21.08.98 № 622]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text> (data zvernennia: 26.01.2021) [in Ukrainian].
4. Komissarov, M. L., Ponomarova, T. I. (2014) Do pytannia shchodo osoblyvoho statusu hladkostvolnoi myslyvskoi zbroi, predbachenoho st. 263 Kryminalnogo kodeksu Ukrainy. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriia Pravo* [On the question of the special status of smooth-bore hunting weapons under Art. 263 of the Criminal Code of Ukraine. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*]. Kherson: Helvetyka. Vyp. 24. Tom 4. S. 21–26 [in Ukrainian].
5. Kryminalnyi Kodeks Ukrainy, stattia 263 iz zminamy, vnesenyi zghidno iz Zakonamy Ukrainy №270-V vid 15.04.2008, №5064-VI vid 05.07.2012 [Criminal Code of Ukraine, Article 263]. URL: <http://zakono.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (data zvernennia: 26.01.2021) [in Ukrainian].
6. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro pravo vlasnosti na okremi vydy maina»,) p. a dodatku №2 Spetsialnyi poriadok nabuttia prava vlasnosti hromadianamy na okremi vydy maina [Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine On the right of ownership of certain types of property]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. 1992. № 35. St. 517. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2471-12> (data zvernennia: 26.01.2021) [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zminy do statti 263-1 Kryminalnogo kodeksu Ukrainy u zviazku z pryiednanniam Ukrainy do Protokolu proty nezakonnoho vyhotovlennia ta obihu vohnepalnoi zbroi, yii skladovykh chastyn i komponentiv, a takozh boieprypasiv do nej, yakyi dopovniuie Konventsiiu Orhanizatsii Obiednanykh Natsii proty transnatsionalnoi orhanizovanoi zlochynnosti» [Law of Ukraine On Amendments to Article 263-1 of the Criminal Code of Ukraine]. URL: <http://zakono.rada.gov.ua/laws/show/228-18/paran5#n5> (data zvernennia: 26.01.2021) [in Ukrainian].

Komissarov Mykola,

PhD in Law, Associate Professor

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6828-7974>**Komissarova Natalia,**

PhD in Law, Associate Professor

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6895-6891>

IMPROVEMENT OF WEAPON CIRCULATIONS REGULATORY MEASURES IN THE CONTEXT OF ENSURING CONSTITUTIONAL RIGHTS AND FREEDOMS OF UKRAINIAN CITIZEN

This article addresses problematic issues of circulation, classification, and expert study of weapons. Approaches to lawmaking are offered to regulate the circulation of weapons in the country taking into account an essential understanding of such a heritage of human civilization as a weapon. Criteria that might become a matrix in creating and improving weapons circulation legislation are considering and analysis of available legal and regulatory framework in the area of administrative and criminal laws ensuring this activity in Ukraine is conducted. Ukrainian Criminal Code statutes are analyzed in details which on one hand protect citizens from illegal attempts using weapons and on the other hand make it impossible for law-abiding citizens to realize provisions of the Ukrainian Constitution regarding the defense of their own life and health, life and health of others from illegal attempts which could happen if such norms will be violated. Ukrainian national legislation problematic aspects in the area of the circulation of objects with firearm features and consequences for the nation are researched. Based on the analysis of weapon circulation experience, ways of improving national legal acts that regulate the circulation of similar products in Ukraine are offered. The normative documents that regulate the order of circulation in Ukraine of products with the characteristics of firearms, which the manufacturer classifies as devices of household, sports and special purpose, are analyzed. The basic requirements for alarming and signaling weapons, as well as starting pistols and revolvers by national standards and methods of ballistic examination are considered. The problematic aspects of the Ukrainian national legislation in the sphere of circulation of firearms objects and their consequences for the state are investigated. On the basis of the analysis of the European experience in regulating the circulation of alarm and signal weapons, ways of improving the national legal acts regulating the circulation of similar products in Ukraine have been proposed.

Key words: *weapon; firearm; weapons legislation; citizens constitutional rights.*

Надійшла до редколегії: 28.01.2021